TAKOMA PARK MD 20012

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — 75 років — Служби Народові

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly: 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 136. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 23-го ЛИПНЯ 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 23, 1969 No. 136. VOL. LXXVI.

АМЕРИКАНЦІ ХОДИЛИ ПО МІСЯЦІ, ВЕРТАЮТЬСЯ НА ЗЕМЛЮ

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 22 липня 1969

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ПРОГОЛОСИВ звернення до Конґресу в справі конечности перестудіювати проблему раптового зросту населення у світі та, зокрема, в ЗСА. У 1830 році було у світі 1 більйон населення, тепер є понад три більйони. У 1917 році було в ЗСА 100 мільйонів населення, а в 2.000-му році буде його 300 мільйонів. Президент рекомендує виготовити широку програму однаково щодо пристосування Америки до такого збільшеного числа громадян, як і щодо обмежування числа народин в перенаселених та економічно недорозвинених країнах.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ЗВЕРНУВСЯ до президента Міжнародного Червоного Хреста в Женеві, президента Ніґерії та голів всіх найбільших міжнародних і американських рганізацій і аґенцій, що займаються справою голодуючих в Біяфрі, щоб скоординувати ті зусилля. Як виявив заступник державного секретаря Елліо Ричардсон — Американський Уряд призадумувався, чи визнати Біяфру, але прийшов до переконання, що такий акт нічим Біяфрі не допоміг би, а тільки посилив би тамошню війну.

СЕНАТОР ЕДВАРД КЕННЕДІ МАВ вночі з минулої суботи на неділю трагічний автомобільний випадок: коли він відвозив після 12 год. ночі з одного приватного прийняття в м. Едґартоні в Мессачуссетс 29-річну Мері Джо Копечни, колишню секретарку його брата, пок. сенатора Роберта Кеннеді, до порому, перед в'їздом на вузький дерев'яний міст він утратив владу над автом і в'їхав в став. Названа молода американка втопилася, сен. Кеннеді добувся з переверненого догори колесами авта і добрив до свого готелю. Його, мабуть, потягнуть до відповідальности за зголошення того випадку до поліції щойно в 8 годин пізніше.

ДО КУБИ ПРИПЛИЛА ескадра совєтськихвоєнних кораблів, зложена з 7-ох одиниць з кружляком у проводі. Командантом того з'єднання є контр-адмірал Степан Соколян. Привітали в'їзд того з'єднання до порту в Гавані 21-им гарматнім стрілом, але сам Фідель Кастро на параду привітання не з'явився. Саме в той день — 20 липня ц. р. — були 16-ті роковини, як розпочалось повстання Кастра, яке закінчилось його приходом до влади 1 січня 1959 року.

У СВІТІ

ГЕНЕРАЛ ЕРЛ ВІЛЕР ВЕРНУВСЯ з 4-денного перебування в Південному В'єтнамі, куди їздив з доручення през. Ніксона для перевірення тамошньої воєнної ситуації та устійнення дальшої стратегії. Ген. Ерл Вілер, голова шефів об'єднаних штабів збройних сил ЗСА, заявив, на 15-хвилинній пресовій конференції піред своїм відлетом з Сайґону, що теперішнє одномісячне затишшя на воєнному фронті не дає ще ніякого певного доказу, чи це пляновий комуністичний примирливий жест, чи перерва задля підготови комуністів до нової офенсиви.

МІЖ ЄГИПТОМ І ІЗРАЇЛЕМ ВІДБУЛАСЯ в минулу неділю 20 липня 4-годинна битва вздовж Суезького каналу з участю артилерії і літаків. Цю битву попередив ізраїльський рейд проти єгипетського форту на острівці у Суезькому каналі. Єгипет твердить, що збив 19 ізраїльських літаків, Ізраїль признався до втрати двох і повідомив, що збив 5 єгипетських джетів. Ізраїльський військовий міністер ген. Моше Даян перестеріг земляків, що у найближчій війні виступлять проти Ізраїлю Єгипет, Йорданія, Ливан, Сирія і Ірак.

В'ЄТКОНҐ ЗАПРОПОНУВАВ Америці безпосередні мирові переговори про В'єтнам. „Міністер закордонних справ" підпільного уряду південно-в'єтнамських комуністів, пані Нґуєн Ті Бінь, заявила в пресовому інтерв'ю у Парижі, що ЗСА можуть безпосередньо переговорювати з тим комуністичним „урядом" на базі 10-ох пунктів, що їх В'єтконґ проголосив був на Паризькій конференції. Між тими пунктами є — беззастережне відкликання всіх військ ЗСА з В'єтнаму, створення „провізоричного коаліційного уряду" у Півд. В'єтнамі і тп. неприйнятливі пропозиції.

В ІНДОНЕЗІЇ ЗНАЦІОНАЛІЗОВАНО 14 найбільших банків. Індійський прем'єр Індіра Ґанді хоче цим актом послабити вплив на економіку й політику так званої „старої ґвардії" індійських багатіїв, власністю яких були ті банки. Індіра Ґанді сподівається, що парлямент затвердить націоналізацію великих банків. Філії закордонних банків в Індії тим декретом не заторкнені.

В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ВІДЗНАЧЕНО 25-річчя невдатного атентату проти Гітлера: 20 липня 1944 року підкинено в головній квартирі Гітлера бомбу, яка вибухла, проте тільки легко поранила Гітлера. Гітлерівські власті виарештували й винищили розстрілами чи шибеницями коло 5.000 осіб, військовиків і цивільних, будь-як причетних до того атентату.

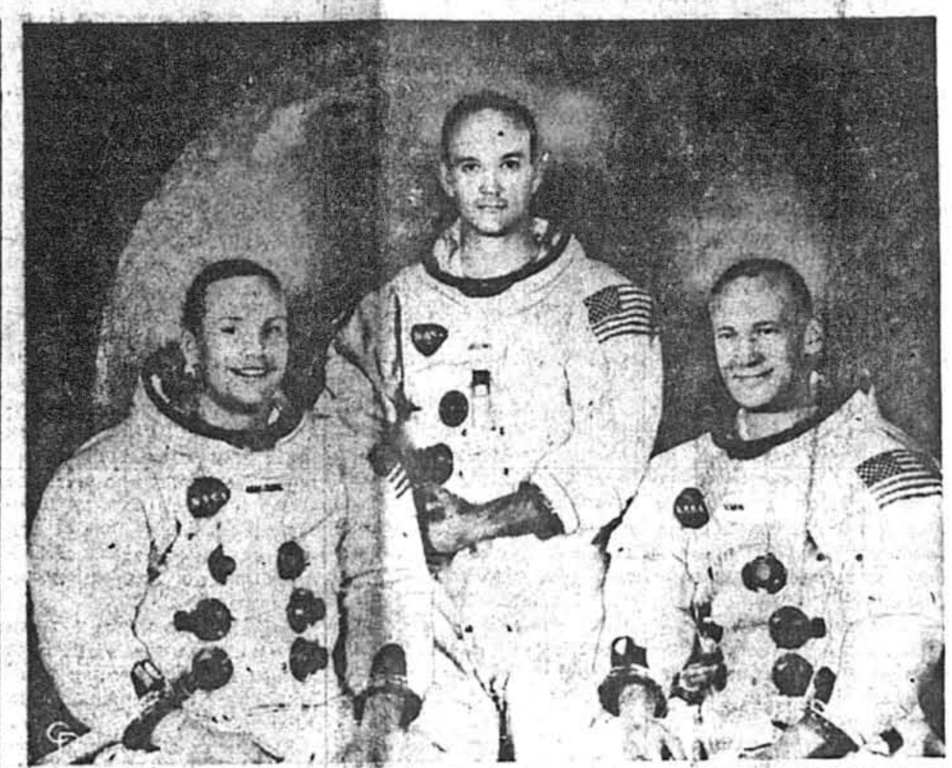
В ЯПОНІЇ ВЕЛИКУ РЕАКЦІЮ СПРИЧИНИЛО виявлення факту, що 8 липня ц. р. 24 американські вояки на базі в Окінаві захворіли, затруєні газом. Всі ліві японські партії й групи використали той інциндент для нагальних атак проти Америки за магазинування на Окінаві отруйливого газу для військових цілей. Проамериканський японський уряд приєднався до кіл, що вимагають заборони магазинувати ядрову й хемічну зброю на території Японії.

ПАКІСТАН ЗАПЕВНИВ Комуністичний Китай, що він — Пакістан — противиться колективному пактові безпеки, що його Совєти пропонують всім південно-азійським країнам — з очевидним вістрям проти Комуністичного Китаю.

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДОРОВ'Я перестерегла, що внедовзі щорічно гинутиме на шляхах в усьому світі по 150.000 осіб, головно внаслідку каригідної необережної їзди мотористів у віці 15-25 років. Світова організація здоров'я з центром у Женеві закликає всі уряди до енергійних протизаходів.

„ОДИН МАЛИЙ КРОК ДЛЯ ЛЮДИНИ — ВЕЛЕТЕНСЬКИЙ СКОК ДЛЯ ЛЮДСТВА"

Гюстон, Тексас. — „Один малий крок для людини — велетенський скок для людства" — це були перші слова, що їх промовив командант американської експедиції на Місяць Нейл А. Армстронґ, як його нога вперше в історії світу вступила на поверхню тієї плянети пам'ятної неділі, 20-го липня 1969-го року о годині 10-ій, 56 мінут і 20 секунд вечора нюйоркського часу. Понад 600 мільйонів людей багатьох країн світу, за виїмком тих, що живуть під комуністичною московською і китайською диктатурою, чули ці слова та бачили на телевізійних екранах передаваний живцем з Місяця драматичний вихід насамперед Нейла Армстронґа, а за яких 12 хвилин другого американського астронавта Едвіна Е. Алдріна із названої „Орлом" місячної модулі та витисненням перших стіп людини на поверхні Місяця. Едвін Е. Алдрін, вийшовши на поверхню Місяця за Нейлем Армстронґом, насамперед повторив три рази: „Чудово, чудово, чудово!".

Астронавти із залоги „Аполло 11": Ніл А. Армстронґ (зліва), Майкел Коллінс (посередині) та Едвін А. Алдрін.

Майже шість годин раніше місячна модуля „Орел", що залетіла в орбіту Місяця разом зі своїм матірним кораблем „Аполло II", осіла щасливо на поверхні Місяця. Перед осідком на поверхні Місяця астронавти були в деякому клопоті, бо автоматична контроля із Землі несла їх прямо у заглибляну величину футбольної площі, із всілякими нерівностями та вкритої камінням. В останній хвилині Армстронґ включив автоматичну контролю та ручною контролею заманеврував модулю на відповідне місце. Його перші слова, як „Орел" осів на місяці, були: „Гюсон, тут база Спокій: Орел осів".

Підготова до виходу астронавтів на поверхню Місяця забрала дещо більше часу, ніж передбачалось на підставі багатьох випробувань на Землі. Осівши на поверхні Місяця, астронавти Армстронґ і Алдрін мали кілька годин відпочивати, але земна контроля в Гюстоні погодилась з ними, що в такому випадку ніхто не міг би спати і також лікар погодився, що вони є в такому стані, який дозволяє на негайну підготову до виходу на поверхню Місяця. Дещо більше часу, ніж передбачалось, вимагало зодягнення астронавтів у їхні космічні одяги, що були справжньою космічною лябораторією самі в собі, та їх перевірка в обмеженому місці місячної модулі.

На очах усього світу

Як тільки астронавт Армстронґ і Алдрін відкрили двері модулі і Армстронґ почав виходити з неї, вступаючи насамперед на малий „поруч" перед нею і опісля нога за ногою по прикріпленій до ніжки модулі драбині, мала автоматична телевізійна станція почала передавати на Землю кожний рух, рівночасно із радіопередачами голосів астронавтів. Образи і голоси були надзвичайно виразні. Вступивши на останній щабель драбини і опісля на підставки ніжки модулі, Армстронґ насамперед випробував поверхню Місяця й опісля лівою ногою вступив на неї, витискаючи на Місяці перший слід людини. Він тоді відкрив прикріплену до ніжки модулі, яка спісля разом з усією підставою модулі залишилася на поверхні Місяця, табличку з написом: „Тут уперше вступила ногою людина з плянети Земля на поверхню Місяця в липні 1969-го року по Христі. Ми прийшли в мирі від усього людства". Під написом були підписи президента Ричарда Ніксона і трьох астронавтів, що становили залогу „Аполло 11".

„Місяць у кишені"

Одною з найперших функцій Армсторонга, як він вступив на поверх Місяця, було піднесення відповідним „черпаком" — космічні одяги не дозволяли астронавтам на те, щоб схилятися до самої поверхні Місяця — частинки поверхні Місяця, яку він у відповідній ізольованій торбинці поклав у свою кишеню. Це зроблено тому, бо коли б умовини не дозволяли на дальший побут астронавтів на поверхні Місяця і коли б вони були змушені вертатись негайно до своєї модулі та вертатись на зустріч з матірною модулею, якою в орбіті Місяця керував третій член залоги полковник Майкел Коллінс, то щоб вони все ж таки привезли зі собою на Землю бодай частинку поверхні Місяця. Обережність була зайва, бо Армстронґ і Алдрін без будь-якого труду могли перебувати та ходити по поверхні Місяця і виконати там усілякі функції впродовж двох годин.

„Давня Слава" на Місяці

Призвичаївшись дещо до побуту на поверхні Місяця обидва астронавти встромили в його поверхню в деякому віддаленні від їхньої місячної модулі американський зоряно - смугастий прапор. Крім цього, Армстронґ і Алдрін поклали і залишили на поверхні Місяця медалі для відзначення трьох американських і двох совєтських астронавтів, які згинули в дослідах космосу. Виконавши ці функції, астронавти, ходячи по поверхні Місяця — часом їх хід виглядав на стрибки кенґуру, бо сила притягання Місяця становить тільки одну шосту частину цієї сили Землі — збирали різнього роду і вигляду каміння та спеціяльним мотузком конвеєром переносили до кабіни своєї місячної модулі. Ці частинки поверхні Місяця будуть преважливим предметом дослідів геологів та інших науковців. Ці досліди можуть відкрити багато таємниць не тільки щодо походження Місяця, але й щодо космосу взагалі. Крім збирання зразків поверхні Місяця, астронавти Армстронґ і Алдрін робили ще багато фотографій своїми фотоапаратами.

(Закінчення на стор. 3-ій)

„ДАВНЯ СЛАВА" НА МІСЯЦІ. На цій фотознімці, переданій телевізійно з Місяця, видно, як астронавти Ніл Армстронґ і Едвін Алдрін, вступивши на поверхню Місяця та витиснувши на ній перші стопи людини із Землі, застромлюють на Місяці зоряний американський прапор.

Це найбільш гордий день в житті нас усіх — заявив през. Ніксон в радіо-телефонічній розмові з астронавтами на Місяці

Вашингтон. — В неділю 20 липня, після того, як астронавти Армстронґ і Алдрін вийшли із своєї модулі і стояли на Місяці, президент Ніксон відбув з ними радіо-телефонічну розмову. Телефонуючи з „овальної кімнати" Білого Дому, президент Ніксон сказав астронавтам, що це найбільш історична з усіх телефонічних розмов, ведених будь-коли з Білого Дому. „Я не можу вам сказати — заявив Президент, — які горді ми всі з приводу того, що ви зробили для всіх американців. Це найбільш гордий день в житті нас усіх. Я певний, що народи й люди усього світу з'єднаються з американцями у визнанні цього безмежно великого досягнення. Своїм подвигом ви довершили те, що небо стало частиною людського світу. Ваші слова з-над Моря Спокою на Місяці підбадьорюють нас до подвоєння наших зусиль для встановлення миру і спокою на Землі. У цій найціннішій хвилині усієї історії людства усі люди світу є справді єдині у своїх почуваннях. Єдині у своїй гордості за те, що ви довершили, єдині у своїх молитвах, щоб ви безпечно повернулися на Землю". Відповідаючи Президентові, Армстронґ сказав: „Дякуємо, пане Президенте! Це велика честь і привілей для нас репрезентувати не тільки З'єднані Стейти Америки, але й людей усіх миролюбних народів, сповнених зацікавлення й візії майбутнього. Те, що ми можемо бути учасниками сьогоднішньої події є великою честю для нас". У відповідь на слова Армстронґа, Президент висловив свою подяку і сподівання на особисту зустріч на кораблі „Горнет" в четвер цього тижня.

Уся Америка об'єднана в почуванні гордости за астронавтів і їх незрівнянний подвиг

Перший в історії усього людства лет на Місяць і висадження людей на ньому, проведені з неймовірною просто технологічною перфекцією й відвагою та справністю американських астронавтів, сповнили подивом, захопленням і гордістю широкі кола американської нації. Із запертим інколи віддихом стежили усі американці, без різниці віку і професій, навіть і ті, що наставлені критично до здійснюваної ЗСА космічної програми, за великою подією, що відбулася просто на їхніх очах в космосі, у відстані яких чверть мільйона миль. Навколо телевізійних екранів в публічних місцях відбувалася справжня облога. Довго-довго в ніч стежили люди по своїх домах з допомогою телевізійних і радіових апаратів за окремими стадіями великої події. Водночас із цим мільйони американців єдналися в гарячих молитвах за успіх цього історичного почину, за щасливе причалення на Місяць й відчалення з нього і за безпечний поворот залоги „Аполло 11" на Землю. Загальним було переконання, що кожен з американців переживає найбільш історичний, важливий день не тільки в історії ЗСА, але й усього людства. Понеділок, 21 липня для більшости американських громадян був — згідно з проклямацією президента Ніксона — Національним Днем Участи, — святковим і вільним від праці днем. В багатьох місцевостях успіх місії „Аполло 11" „запивано" шампаном.

Весь світ захоплений висадом двох астронавтів на Місяці

„Від Ріо до Найробі пливуть слова ґратуляцій для астронавтів, що розпочали нову еру" — повідомляє щоденник „Ню Йорк Таймс". Десятки тисяч британців заперечили загальну думку про їх холоднокровність, коли в минулу неділю вечером залягли на центральному Трафальґар-сквері у Лондоні, щоб з найбільшим хвилюванням і захопленням вислухувати останніх вісток про долю астронавтів. Те саме діялось в усіх столицях всіх країн. У Парижі маси народу стояли перед Музеєм Науки, у Токіо в Японії зібрались на тому велетенському стадіоні, який здебільша служив лівим пацифістичним протиамериканським демонстрантам. „Честь, привіт і благословення вам, переможцям Місяця" — заявив Папа Павло VI у своїй літній резиденції в Кастель Ґандольфо. У Бонні й інших містах Західньої Німеччини, у Римі та всіх інших столицях Західньої Европи, в Індії, на Цельоні, в південно-азійських та навіть в африканських країнах — всюди люди були счудувані й захоплені успіхом Ніла Армстронґа та Едвіна Алдріна. У Бейруті, в Ливані, власник нічного кабарету перервав виставу, щоб повідомити публіку про висад. Те саме діялося в Гонґ Конґу. Але зараз за його межами, в Комуністичному Китаї — ані в радіо ані в пресі не було ні слова про висад людини на Місяці! Так само контрольовані урядом преси й радіо в Альжирі подали тільки вістку, що „люди висадилися на Місяці", не сказавши — хто саме. В СССР показано тричі на телевізії, як астронавти проходжувались по Місяці, а „Ізвєстія" принесли світлини Армстронґа і Алдріна. Президент Ніксон дістав десятки ґратуляційних депеш від голов держав і урядів.

„Луна 15" закінчила свою місію — вірогідно розбилась на Місяці

Москва. — Совєтська преса й радіо три перші дні після випущення в космос „Луни 15" без людської залоги 13 липня ц.р. — взагалі мовчали про той експеримент. На телеграфічний запит американського астронавта Франка Бормана, який в цьому місяці був 9 днів в Совєтському Союзі, але не почув від своїх совєтських господарів ані слова про пляновану висилку „Луни 15", відповів президент Совєтської Академії Наук Мстислав Келдиш, що траса „Луни 15" ні в одному місці не перетинає траси „Апол-

(Закінчення на стор 3-ій)

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Тріюмф людського ума

„Гюстон. Тут база Спокій. Орел осів". Цим коротким повідомленням, що наспіло в минулу неділю о год. 4.17 попол. східньо-американського часу у віддалі 250.000 миль від Землі, американський астронавт Ніл Армстронґ ствердив, що здійснилася фантастична мрія — висадитись на поверхні Місяця й розглянути своїми очима його тайни. Вслід за висадом „Орла" — місячної модулі з розчепіреними гнучкими металевими ногами — вийшли на поверхню Місяця Ніл Армстронґ і полк. Едвін Алдрін. „Це тільки один короткий крок для людини, але велетенський скік для людства" — передав Армстронґ через радіо до централі в Гюстоні, окресливши як не мога краще епохальне значення того подвигу.

Місія „Аполло 11" ще в цілості не закінчена. Вона завершиться повним тріюмфом щойно тоді, коли всі три геройські астронавти повернуться цілі й здорові на Землю. Покищо тріюмф людського ума у тому, що можна було вислати із Землі на Місяць людську залогу і що два члени тієї залоги зуміли ступити своїми ногами на дрібну спорощковану рінь, що становить поверхню Місяця. Тріюмф людського ума у тому, що можна було до найменших деталів виготовити плян, збудувати найбільш складну машину-повітряний корабель і його „місячну модулю" і можна було стояти у безперервному радіо-зв'язку з астронавтами та навіть отримувати передавані ними телевізійні світлини. Все це переступило людську уяву і тому сотні мільйонів людей у всіх частинах світу з найбільшим подивом, збентеженням і захопленням прийняли вістку — що ось два американські астронавти безпечно осіли на Місяці та згодом вийшли з кабіни на його поверхню.

Коли Ніл Армстронґ і Едвін Алдрін станули на поверхні Місяця, вони доказали, що нема для людини неможливих речей. Треба тільки знайти відповідну — навіть на перший погляд цілком недосяжну — ціль, треба рішучости, доброго проводу й доброї волі. Почуття гордости, що його слушно мають всі ті, які причинились до успіху виправи на Місяць, може огорнути всіх нас, що належимо до людської спільноти, та ще й спільноти американських громадян.

Назад до 1930-х років

Наше сторіччя, завдяки небувалому досі на землі розвитку техніки, вирізняється особливо навальною швидкістю змін у всіх ділянках життя. При тому, швидкойдучі зміни — від економіки до психіки — зачіпають не лише одну-дві країни, як бувало в минулому, а відразу цілі континенти. Завдяки новим засобам зв'язку плянета Земля стала малою, народам доводиться влаштовуватись на ній так, як жителям великого будинку. Національний принцип починає діяти тепер ще з більшою силою, як діє принцип окремішности родинного життя, власної квартири у великому житловому домі. Порушення такого принципу означає порушення законів.

Африканський континент віками був „домом", де вільно гуляли не лише релігійні проповідники та білі сестри милосердя, а й безоглядні купці, визискувачі, пройдисвіти. У нашому сторіччі Африканський „дім" і його „мешканці" — народи заходились упорядковувати своє житло. Понад 40 молодих держав долучились до кількох, раніше існуючих, і нині Африка є материком більшої справедливости й людяности, ніж ще донедавна культурна й високоцивілізована Европа. Европейський материк нині в його більшій частині обернувся з передового в ретроградний, назадницький, бо кожна імперія в силу своєї природи мусить бути консервативною і назадницькою, в ім'я самозбереження.

За виключенням країн Західньої Европи, на просторах решти европейського материка, аж по Уральський хребет тон завдає совєтська Росія, панівний народ на тих просторах. Вхопившись за комуністичну доктрину, як за рятівне для імперії коло, Москва не хоче бачити, що у вільних капіталістичних країнах Заходу на очах відбуваються велетенські зміни, зокрема щодо розприділення капіталів і зисків між власниками і працюючими, щодо покращання системи медичної опіки над народом і т. д. Москва затуляє очі на безреволюційну, безкровопролитну світову революцію, домагаючись і далі, щоб робітники на Заході боролись за „диктатуру пролетаріяту" . . . Не маючи змоги йти вногу з XX віком, Москва для збереження своєї імперії СССР все виразніше починає йти назад, до терору й безправ'я сталінської опричнини 1930-х років.

С. Гординський

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІКОН У ПОЛЬЩІ

Темою цієї статті є справа українських ікон та інших пам'яток нашого мистецтва в сучасній Польщі, щодо яких у нас часто можна стрінути алярмуючі статті. Ті статті звичайно оперують загальниками, подають неперевірені або однобічно насвітлені факти і здебільшого дезорієнтують наше громадянство в цій справі. Маючи зібраний з цієї ділянки чималий фактичний матерія — фото соток існуючих і знищених церков, кольорові діяпозитиви всіх важливіших ікон та найважливішу літературу, я б хотів з'ясувати дійсний стан цієї справи, так як він тепер представляється.

Передусім, ми мусимо взяти до уваги той факт, що теперішний стан українських етнографічних земель у Польщі є наслідком нашої тотальної політичної програної в останній війні. Тотальної тому, що навіть УССР виявила своє незацікавлення цією територією. Польща перевела драстичне виселення української людности з Лемківщини й Перемищини на понімецькі землі, і лише частинно заселила опущені землі новим польським населенням. Залишені пам'ятки архітектури і мистецтва кількавікової давности вивезти було годі, в результаті, на позбавлених господаря теренах гі пам'ятки були піддані різним видам руйнації. До війни на території теперішнього Ряшівського воєвідства, куди входять Лемківщина, Перемищина і західня Бойківщина, було 500 церков, у тому 360 таких, що мали мистецьку вартість. З того числа понад одна третина була цілком зруйнована ще в першому повоєнному десятиріччі. Новоприбула людність розбирала церкви задля матеріялу для ужиткових будов, інші нищилися самі від старости й браку догляду. Ікони й інше церковне устаткування розкрадано або воно нищилося в опущених церквах.

Цього стану нищення пам'ятників українського мистецтва не приховують самі польські культурні кола. У виданому польським міністерством культури і збором музеїв квартальнику „Охрона забитків" („Збереження пам'ятників") досить вичерпно описані ці справи нищення і розкрадання. Були випадки, що вислані урядово науково - мистецькі комісії не були допущені до лемківських і бойківських теренів місцевими „радами народовими", які там господарювали зовсім безконтрольно. Але згодом, особливо від 1956 року, коли то польський уряд ратифікував постанови міжнародної конвенції про охорону мистецьких пам'яток „до якого народу вони не належали б", міністерство культури почало налагоджувати догляд над покинутими об'єктами, уцілілі церкви списано і зареєстровано як державну власність, між ними 24 церкви склясифіковано як об'єкти I кляси під безпосередньою опікою держави. Деякі найважливіші церкви згодом відновлено, ось як церкву в Улочі з 1515 року, для збереження настінних малюнків якої викликано найкращих експертів, між ними проф. Богдана Марияні з Варшави, чільного польського консерватора. Минулого року біля Сянока з'їхалося понад сто експертів, які нараджувалися над тим, як найкраще захороняти від природного нищення дерев'яні будови. Ми маємо точний звіт з цієї конференції.

Деякі з церков і селянських будинків, що особливо вирізнялися м и с тецькими формами, в 60-их рр. почали переносити до музею під відкритим небом у Сяноку (т. зв. скансен). Не думаємо, що це творить якусь особливу загрозу для тих пам'ятників архітектури; такі музеї відомі в Скандинавії, Румунії, ЧСР і самій Польщі. В кожному разі краще, щоб церкви були там, ніж їх мала стрінути доля церкви св. Козми і Дам'яна з 1750 р. в колись великому лемківському селі Незнайовій горлицького повіту, яка в цілком безлюдному селі запустіла і врешті 1964 року завалилася під вагою снігу.

Щодо ікон, то для них створено кілька збірних пунктів, де вони були безпечніші, ніж в опущених об'єктах. Н а й важливіший такий центр для ікон знаходиться в Сяноку на базі колишнього українського музею „Лемківщина", далі в Новому Санчі, Ряшеві, Ланцуті і Перемишлі. З них сяніцький музей має свій власний штаб реставраторів, видає обширний журнал і встиг уже влаштувати кілька виставок ікон, м. і., у відомому німецькому центрі іконографії Реклінґгавзен біля Ессену. Ця виставка здобула лемківській іконі міжнародне визнання.

Одночасно правда й те, що різні особи, не раз успішно, намагалися викрадати з церков усякі об'єкти, передусім ікони, і їх перепродувати. Але правда й те, що кого приловлено на крадежу, того карано не раз багатомісячною в'язницею за одну відібрану ікону. В законі з 15 лютого 1962 р. є окремий параграф з вимірами покарань за подібні крадежі мистецьких пам'яток, а польський правничий ж у р н ал „Право" приносив цілосторінкові списки таких покарань. Головними справниками крадіжок ікон були студенти мистецьких шкіл і деколи музейні працівники, які робили збірні виправи в терен за іконами. Одна добра ікона, якщо її вдалося вивезти до Німеччини або ЗСА, давала 800 до 2.000 долярів доходу". До крадіжок у церквах причинилася немалою мірою також антирелігійна пропаґанда і взагалі упадок моральних вартостей у сучасній Польщі; згадуючи крадіжки українських ікон, польська преса віднотовує, що на татранськім Підгалю подібні злодії повикрадали з костелів і каплиць майже всі скульптури, якими славилася та частина Польщі...

Очевидно, польські культурні кола зайнялися збере-

(Закінчення зі стор. 3-ої)

Д-р Мих. Стефанів

ДЕЩО ПРО ПУБЛІЧНІ ДВОМОВНІ ШКОЛИ В АМЕРИЦІ

25 червня 1969 р. проф. В. Мацьків помістив у „Свободі" статтю про „Двомовні школи в ЗСА і ми". Видно, шановний автор використав, на жаль, невідповідний для цього матеріял, бо його інформації не згідні з дійсністю.

Щоб в громаді не кружляли помилкові уявлення про заторкнену справу, нижче подані рядки з'ясовують її такою, якою вона в дійсності мається.

Цього року заіснували в Америці, мабуть перший раз в історії її п у бл і ч н ого шкільництва, двомовні (білінґвальні) початкові і середні школи. Сталось це на основі закону про білінґвальні школи, що його Конґрес схвалив 1967 р. Гляди: Title VII of the ESEA[1], Bilingual Education Act.

Ці білінґвальні школи, що їх згідно закону фінансує держава, мають вчити, школити, виховувати тих дітей в Америці, що походять з неангломовних кругів, не розуміють англійської мови і не даються з приводу цього належно навчати і виховувати в американських публічних школах. Білінґвальних шкіл для самого навчання другої мови, як про це пише автор статті „Двомовні школи в ЗСА і ми", закон цей не встановляє і таких публічних шкіл в Америці покищо нема.

Користати з цього двомовного шкільництва можуть тільки ті родини, яких річні прибутки не перевищують 3000 долярів.

В деяких місцевостях, як було сказано на початку, названі школи розпочали вже навчально - виховну працю. Найбільше їх припадає на англійську - еспанську і англійську - портуґальську мови. Це для дітей виходців Порторіки, Мехіка і Латинської Америки. В Ню Йорку, в Манґеттені мають почати ще цього року навчання дві таких школи. Одна з англійсько - китайською (кантонською), а друга з англійсько - італійською мовами.

Із 315 аплікацій (The Christian Science Monitor, June 12, 1969), внесених до уряду Космішенера Едукації, 76 признано вже право відкривати школи. Кажуть, що в Америці є понад 3 мільйони таких дітей, що їх треба виховувати - навчати в білінґвальних школах, щоб могли повністю включитись в американське громадське життя.

Покищо вся ця робота в експериментальному стані, але заповідається, згідно репортажів, р о з в инутись у знатну і дуже корисну виховно - навчальну інституцію для цієї країни.

Між іншим, говорять, що шкільництво це очевидячки послаблює пануюче тут в Америці погорджування і обезцінювання мови батьків чи дідів, витворене з почуттів меншовартости тими нащадками, що не присвоїли собі може ані словечка з мови своїх предків. А вже самозрозуміле явище, що збільшаться дуже малесенькі кадри таких американців, що володіють в письмі і слові двома мовами і глибше знають історію і культуру двох народів.

Із закону про двомовне шкільництво може, без всяких сумнівів, користати і наша громада, ми, правду сказавши, поза Батьківщиною ніде не маємо ані одної середньої школи і ніхто про це не дбає, де наша молодь могла б вивчати рідну мову, історію і культуру на відповідних для цього програмах[2]. Цими справами — двомовного шкільництва — повинна у нас зайнятись, як про це слушно говорить у своїй статті проф. В. Мацьків, Шкільна Рада. Власних великих фондів на всі ці клопотання не потрібно, бо схвалений закон про білінґвальні школи вміщує в собі теж покриття всіх адміністраційних видатків.

Щодо використання чи примінення закону про білінґвальні школи, як про це пише проф. В. Мацьків, в українських парафіяльних школах, то це справа покищо зовсім не актуальна, бо стан цих приватних шкіл не відповідає правилам названого закону. Правда, учні Парафіяльних шкіл на потрібних умовах можуть вчитись у білінґвальних школах.

Робити заходи, щоб в українські парафіяльні школи ввести навчання і українською мовою — думаю, що це мав на увазі проф. Мацьків кажучи „Коли існує закон, який дозволяє на існування двомовних п у б л і ч них шкіл...", то це хіба тільки моральний арґумент. В українських парафіяльхних школах завжди можна було і тепер нема правної заборони вчити і українською мовою. Нема в Америці такого закону встановленого Конґресом або Найвищим Судом, щоб в приватних школах (парафіяльні школи це церковні приватні школи) забороняв вчити поруч англійської ще й другою мовою.

Скрізь у культурних країнах у приватному шкільництві можна, поруч крайової мови, вчити і чужою мовою. Навіть у Львові є така середня школа, що вчать в ній англійською мовою.

Чому ж тоді в Америці, в українських парафіяльних школах мало б бути заборонено вчити і українською мовою? Погляд: „заборонено" голосять тільки вороги вільної Америки і вороги українського народу і його католицької Церкви.

Як бачимо, українська громада поза Батьківщиною має багато можливостей виховувати своїх дітей теж в українській мові і на українській культурі, тільки треба бажання праці і жертвенности. (Хто хотів би познайомитись з законом про двомовне шкільництво, хай загляне в: United States Statutes at Large, 1967 — Volume 81, pages 816. Ці закони мають в кожній більшій бібліотеці.)

---

[1] ESEA — Elementary and Secondary Education Acts of 1967.

[2] Програми білінґвальних шкіл встановляють теж навчання і сторії і культури тих народів, чисю мовою як другою вчать в цих школах. Отже, де друга мова італійська, там вчать італійської історії і культури, де була б друга мова українська, вчили б української історії і культури і т. д.

Леся Лисак

СПОГАД З ВЕЛИКОГО МІСТА

Це була така несподіванка для Ліліян, що вона скрикнула „та що ви кажете"! — і щойно по хвилині додала своє притаманне: „ну, й уявіть собі"! Ці дві репліки, які для сторонньої людини могли звучати дещо театрально, а насправді зовсім щирі — були спрямовані на адресу представника фабрики косметиків. Цей представник фабрики, який, усміхаючись, стояв перед продавчинею Ліліян, повідомив її про те, що вона на конкурсі їхньої фабрики виграла нагороду: повністю оплачену прогулянку до Ню Йорку.

Для декого, хто постійно живе у цьому великому місті, така нагорода могла б видаватися чимсь маловажним, але для Ліліян це була велика подія. О, для Ліліян, яка від дня свого народження проживала у малому містечку, це була небуденна подія. Вона ж стільки чула про це велетенське місто, вона бачила його багато разів на телевізійному екрані і їй було незручно, що вона там ще ніколи не була. Перспективи триденного перебування в Ню Йорку означала для Ліліян куди більше, як для якоїсь мільйонерки тримісячна подорож довкола світу!

Продавчиня Ліліян почала навіть сумніватися, чи вона справді заслужила на таку нагороду. Вона почала швиденько рахувати всі ці слоїки крему до обличчя, які в останньому часі продала. Ні, вона рішуче не була тією, яка продала їх найбільше. Бо якби так було, то не тільки всі жінки в містечку, але й всі чоловіки, старці та немовлята, мусіли б безперестанку смарувати свої обличчя цим кремом — а так воно чейже не було. Тоді Ліліян вирішила, що це попросту щастя — і ця думка її заспокоїла.

Ліліян стрінуло ще друге щастя, бо її сусідка вирішила поїхати разом з нею до Ню Йорку. Бо Ліліян, хоч як прагнула побачити це особливе місто, боялася їхати туди сама. А сусідка, яка мала в Ню Йорку сестру, знала місто „як власну кишеню". Сусідка приобіцяла Ліліян показати все, що вартує уваги, що робить враження.

На другий день по приїзді сусідка прийшла до готелю Ліліян і сказала:

— Тепер поїдемо оглянути Ґрініч Вілледж.

Ліліян наївно запитала.

— Чи це найцікавіше в Ню Йорку"?

На це сусідка глянула на Ліліян поглядом, яким дивиться досвідчена мати на недосвідчену дитину й відказала:

— У Ню Йорку все дуже цікаве. Але чогось такого, як ця дільниця, ти ще не бачила.

Сусідка мала рацію. Прийшовши кілька вулиць, Леліян надивилася на такі чудасії, про які їй ніколи й не снилося. Їй було наперемінну то дивно, то моторошно. Нарешті вона спитала:

— Чи всі ці бородаті хлопці у вузеньких штанах і всі ці патлаті дівчата у куценьких спідничках . . . при своєму розумі?

На це сусідка з философською міною відказала:

— Тепер така мода, а втім — це не твоє мале містечко.

Від шуму, гамору та величезної кількости авт і людей Ліліян часом крутилося в голові. Тоді вона ловила сусідку за руку. Раз вона завважила:

— Але ж ці повибивані пішоходи зовсім не мають у собі могутности великого міста.

На це сусідка викрикнула:

— Дурненька, подивися вгору. Бачиш ці хмародери? Ми зараз поїдемо на самий вершок найвищого з них.

І вони справді поїхали.

Увечері вони пішли на „шов", і Ліліян знову була заскочена розміром будівлі, кількістю публіки, фантастичними декораціями й неймовірними — в її очах — сценічними та музичними виступами.

Ту ніч вона кепсько спала, бо дошкуляв гамір з вулиці і надмір вражень з минулого дня. А на другий день сусідка знова повела її показувати особливості міста.

Аж на третій день Ліліян відмовилася оглядати місто і заявила, що хоче піти до найдорожчої, найкращої крамниці купити собі щось на пам'ятку.

Сусідка погодилася, і вона опинилася в одній такій крамниці, де Ліліян раз-у-раз охкала з дива. Проте, виявилося, що крамничні ціни й скромні заощадження Ліліян ніяк не йдуть впарі. Ліліян вже рішила була нічого не купувати, коли сусідка порадила:

— Тут часами продають суконки по знижених цінах, розумієш — випродаж.

І знов сусідка мала рацію, бо поміж „зниженими суконками" Ліліян знайшла одну таку, до якої її очі засміялися.

— Уявіть собі — ця мрія продається за половину ціни. — скрикнула вона. Сусідка глянула критично:

— Де ти вдягнеш цю мрію у вашому містечку? Куди підеш в сукні з білої ґази, прибраної струсиними перами?

Ліліян почала думати, коли в неї буде нагода вдягнути таку чудову суконку, аж до неї підійшла продавчиня. Вона привітно всміхнулася і почала розмову. Вона порадила Ліліян приміряти сукню. Сусідка стояла збоку й критично приглядалася всьому тому. А Ліліян уже стояла в суконці перед великим дзеркалом і радісно всміхалася. І вона таки купила суконку.

Коли вони вийшли з крамниці, сусідка з легкою іронією спитала:

—Ти справді так радієш цим непрактичним лашком, якого тобі зовсім не потрібно?

—О, тут не йдеться тільки про суконку! — засміялась Ліліян. — Тут є ще щось важливіше. Уяви собі — ця продавчиння зовсім така, як ми з малого містечка.. Така щира, сердечна . . . ну, така людська. Вона говорила зі мною так, як із своєю приятелькою. — Ліліян призадумалася, як би ще пояснити радість, і по хвилині додала:

— Бо мені видавалося, що у великому місті люди байдужі. Холодні. А воно так не є.

Велике місто, про яке завжди мріяла Ліліян, справило на неї своє враження. Але мабуть, куди більше враження справила на неї зустріч з продавчинею, яка видалася Ліліян подібною до неї самої . . .

П-полк. М. Ліщинський

БИТВА УД ПІД БРОДАМИ У СВІТЛІ ВОРОЖИХ МАТЕРІЯЛІВ

(1)

Правду сказавши ані ми, ані наші примусові союзники до боротьби з большевиками німці, не маємо до нині розроблених матеріялів про важливу і велику битву під Бродами. Можна зрозуміти німців, які не бачили інтересу в аналізі операцій в тій битві, ні в аналізі цілей пов'язаних з тією битвою. Для німців та битва була звичайною офензивою, що відсувала далі на захід лінію фронту. Політичних цілей пов'язаних з тією офензивою німці просто не хотіли розуміти, ані не хотіли тією проблемою цікавитися, бо при її аналізі політична їх короткозорість мусіла б виявити їхній повний анальфабетизм у проблемах політики на сході.

При ближчому зацікавленні до заторкненої мною справи ми на жаль мусимо сягати до чужих джерел, а саме до джерел наших ворогів, яких справа Дивізії і нашої визвольної боротьби в час війни дуже цікавила. Найповажнішим джерелом матеріялів про битву під Бродами є все це тільки видана в 1962 році в Москві „История О т е ч е с твенной Войны Советского Союза 1941-1945". В цій історії, в четвертому томі є окремий розділ про битву під Бродами під заголовком: „Окружение вражеских войск в районе Брод. Освобождение Львова". Розділ цей ілюстрований знимками і мапою, яка точно подає угрупування військ червоної армії до операції на Львів і перебіг операцій червоної армії. З німецьких згадок про цю битву є лише загальна згадка про котел під Бродами в скорочених історіях війни. Досить наївну аналізу тієї битви подає у своїй кількатомовій праці про другу світову війну німецький генерал Лянґе, який договорився до такої нісенітниці, що мовляв наша Дивізія зістала розбита під Бродами тому, що в ній було понад 35% комуністів, які спричинили розгром. При тій нагоді варта ще зазначити, що, згідно з його твердженням, ця для нас революційна „новість" була йому подана для інформації „визначним німецьким знавцем" с х ідних справ і на його думку є достовірна. Цей великий воєнний „спец", що взявся до писання великого твору, чомусь не міг впасти на думку, яким чудом могла спинити ворога в наступі одна наша Дивізія без танків та летунства тоді, коли проти неї йшло кілька совєтських панцерних армій та величезні з'єднання летунських ескадр. Також чомусь не міг він застановитися, що вже на третій день вийшли Дивізії запаси амуніції і пального до машин, а відомо, що найхоробріша частина не виграє бою без пального й амуніції.

В рукописі споминів шефа штабу Дивізії майора Гайке, які то спомини мають появитися незабаром, є спроба схопити найголовніші причини прориву фронту і схарактеризувати бої Дивізії. Автор, однак, як німець, не може сказати правди, що в прориві фронту завинили німці, які просто покинули фронт і відійшли відразу, як тільки червона армія почала офензиву. Про те, що багато німецьких частин покинуло фронт без боїв, говорять також автори згаданої совєтської історії.

В війні на сході незнання політичних аспірацій поневолених Москвою народів було головною причиною програння війни. Німці думали, що їм вдасться розбити мілітарну потугу Кремля високим поземом своєї військової техніки і бойовою справністю своєї армії. Інакше до справи підходили вожді з Кремля. Вони своєчасно збагнули, в чому криється небезпека для комуністичної імперії і почали відразу міняти курс своєї політичної лінії.

Перед західніми державами совєтські керівники заґравали в „демократів", а внутрі СССР пустили пропаґанду про великі пільги і реформи, які одержить нарід по війні. Разом з успіхами Кремля на фронтах зростали й апетити Кремля на поширення границь комуністичної імперії. Г о л о в н о йшло Кремлеві про те, щоб конечно опанувати ті простори, на яких німці могли використати до боротьби проти Кремля народи, які змагають до визволення з-під комуністичного ярма.

Найбільшу небезпеку для Кремля творила Україна, на західніх землях якої велися різними шляхами заходи для зорганізування армії, яка боролася б за свою незалежну Українську Державу. Проти УПА, яка почала рости в силу, кинули совєти свої добре вишколені партизанські загони та аґітаторів, що мали сіяти недовір'я до української збройної боротьби. Не зважаючи на великі успіхи на фронті, Кремль поважно занепокоївся, коли почала творитися наша Дивізія. Створення Української Національної Армії Кремль дуже боявся з огляду на свої пляни в балтійських державах, Польщі, Мадярщині, Румунії і Чехії. Крім того вже само творення Дивізії викликало деякі дипломатичні комплікації для Кремля, бо Захід почав з дещо більшою увагою стежити за ситуацією на тих теренах, на яких Кремль вважав себе „визвольником". Організація спротиву Москві набирала своєї вимови на заході і Захід міг добре використати це в дипломатії з Кремлем.

В тій ситуації Кремль рішається завдати українському визвольному рухові рішучий удар. Цей удар був передусім спрямований на Львів, як осередок організації визвольної боротьби. А коли ще дійшли на Кремль вістки, що до Львова і в його околиці командування польської Крайової Армії спрямовує також свої батальйони, Кремль почав побоюватися, що Львів стане Альказаром в боротьбі з червоною армією. Тому совєтське командування рішилося стягнути до удару на Львів такі сили, які ґарантували б успішну і скору перемогу.

На відтинку фронту, на який був спрямований головний наступ, було ледві вісім німецьких дивізій, які в дійсності були вже дивізіями лише за назвою. Кілька з тих дивізій мали лише по кількасот вояків, бо були вже довго на фронті і зазнали у відступах поважних втрат. Вояки тих дивізій були здеморалізовані постійним відступом і зрезиґновані в наслідок великих невдач, що їх зазнавала Німеччина на фронтах. Однією з дивізій, що мали повний етатовий стан, була наша Дивізія, яку кинено на фронт поспішно, не зважаючи на те, що Дивізія ще в дійсності вишколу не закінчила, не маючи часу відбути польових вправ.

(Кінець буде.)

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ІКОН У ПОЛЬЩІ

(Закінчення зі стор. 2-ій)

женням пам'яток нашого мистецтва не з любови до нас чи з якогось безкорисного ідеалізму, а з простого розрахунку, що ті пам'ятки — це твори вартісні з погляду і мистецького, і матеріяльного. Але я не бачу ніякого глузду в тому, щоб саме тих поляків, які тепер зберігають те українське мистецтво, називати „злодіями", як це в нас дехто робить. Самі бо поляки називають спричинників таких крадіжок „злодіями" і приловлених карають. Правда, частина надто патріотичних поляків намагається пропагувати українську ікону як „польську", проте кожна розумна людина знає, що „польська ікона" це такий самий нонсенс, як „арабська тора" або „жидівський коран". Покищо, треба уважати комасацію наших ікон у збірних станицях справою нешкідливою, тим більше, що таке згуртування мистецьких творів укупі дає й нам змогу краще слідкувати за кожним об'єктом, а, в разі потреби, виносити справу на міжнародний терен.

У такій ситуації, як вона є тепер, ми не маємо ніякої змоги в цій справі щонебудь змінити. Доля тих пам'яток українського мистецтва буде вирішена майбутнім урядом України з урядом Польщі. Не можна не згадати, що й Україна зі свого боку має чимале майно польського національного мистецтва — одні з найліпших творів Ґроттера, Матейки й інших польських мистців. О т о ж, хоч ми всі безкомпромісові щодо того, що виселені лемки швидше чи пізніше повинні повернутися на рідну землю, з якої їх виселено, то сьогодні не бачимо ніякого інтересу перешкоджати тим полякам, які справді опікуються пам'ятками нашого мистецтва, виконувати своє завдання. Цей погляд не тільки наш особистий, так думають і українські мистці в Польщі.

Зате ми, українці у вільному світі, могли б чимало причинитися до того, щоб перешкодити несумлінним польським мистецтвознавцям реклямувати українське культурне добро як польське. Лемківська ікона має вже інтернаціональне в и з нання, кольорові репродукції її, як ікони польської, можна сьогодні отримати в Парижі і Брюселі, Лондоні і Франкфурті. Але в нас, крім принагідних статтей і газетних репродукцій, немає ні одного видання якоюсь із світових мов, яке можна б показати мистецьким колам тих міст. Якщо ми самі за своє добро не дбаємо, то чому мають робити це за нас інші?

„ОДИН МАЛИЙ КРОК ДЛЯ ЛЮДИНИ — ВЕЛЕТЕНСЬКИЙ СКОК ДЛЯ ЛЮДСТВА"

(Закінчення зі стор. 1-ої)

тами та постійно інформували землю контролю і світ про свої спостереження. Вони також примістили на Місяці незвичайно вразливі сейсмограф і рефлектор, Вкоротці після приміщення на поверхні Місяця американського прапору, астронавти розмовляли телефоном з президентом Ніксоном. На телевізії було видно, як після скінчення розмови з Президентом, полковник Алдрін віддав йому з Місяця військовий салют.

Знову у модулі

Перебувши понад дві години на поверхні Місяця, астронавти Армстронґ і Алдрін знову вернулись до своєї модулі та насамперед позбулись своїх космічних одягів, що їх викинули і залишили на поверхні Місяця. Після кількох годин відпочинку вони почали приготовлятись до відлету з Місяця, перевіряючи докладно всю апаратуру.

Відлет з Місяця

Відлет астронавтів Армстронґа і Алдріна з поверхні Місяця на зустріч з командною модулею „Аполло 11", що її названо „Колюмбією", належав да найбільш критичних цілої цієї драматичної експедиції. Модуль „Орел" перебував на поверхні Місяця від години 4:17 по полудні в неділю, 20-го липня, до год. 1:55 по полудні в понеділок, 21-го липня, отже понад 20 годин. У згаданий час у понеділок астронавти Армстронґ і Алдрін запалили ракетний мотор у модулі і „Орел" почав підніматись з поверхні Місяця в його орбіту із надзвичайною справністю. Досягнувши 10 миль висоти від поверхні Місяця, модуля „Орел" почала облітати Місяць у його орбіті, щоб за третім облетом із такою ж надзвичайною с п р а в н істю злучитись з „Колюмбією", що наступило того ж понеділка, 21-го липня, о год. 5:35 по полудні. Приблизно дві години пізніше астронавти Армстронґ і Алдрін перейшли „тунелем" до командної модулі „Колюмбія", в якій привітав їх командант тієї модулі астронавт Коллінс, який раніше сказав, що вважає себе „найбільш покривдженою людиною", бо перебуваючи в „Колюмбії" в орбіті Місяця, він навіть не міг бачити на телевізії першого кроку людини на Місяці. У вівторок кілька хвилин по півночі „Колюмбія" з астронавтами залишила орбіту Місяця та почала поворотну подорож на Землю, де астронавтів з найбільшим подивом і гордістю очікує не тільки Америка, але й всі народи світу.

Касиґін запевняє Гомфрі про бажання СССР „співпрацювати" з ЗСА

Москва. — Совєтський прем'єр Алексєй Косиґін прийняв 21 липня ц.р. на понад 2-годинній розмові колишнього віце-президента й невдачного демократичного кандидата на президента Гюберта Гомфрі та — згідно з заявою Гомфрі — запевнив його, що Совєтський Союз бажає собі „тісно співпрацювати" з З'єднаними Стейтами. Косиґін просив Гомфрі передати президентові Ніксонові ґратуляції з приводу успіху американських астронавтів. Косиґін і Гомфрі торкалися у своїй розмові справ — обопільного обмеження різних родів зброї, В'єтнамської війни і Близького Сходу. Про подробиці нічого не сказано, бо Гюберт Гомфрі доповість про них президентові Ніксонові. Гомфрі дістав згоду Ніксона на розмову з Косиґіним або Брежнєвим. Гомфрі приїхав два тижні тому до Совєтського Союзу на запрошення від совєтського міністра військових справ Андрея Гречка — прибути на лови. Розмова Гомфрі з Косиґіним відбулася в тому самому дні, коли Гомфрі відлетів до Београду, де він буде старатися за побачення з президентом Тітом. В минулу п'ятницю перший заступник совєтського міністра закордонних справ Васілій Кузнєцов прийняв Артура Голдберґа, кол. амбасадора ЗСА до Об'єднаних Націй. Однаково Гомфрі, як Голдберґ були в СССР в приватному характері. При цій нагоді газети пригадують, що коли в 1965 році приїхав до СССР в приватному характері Ричард Ніксон, як кол. віце-президент і невдачний кандидат Республіканської партії на президента — то совєтські власті зігнорували його і ніхто з ним не розмовляв.

Настоятель православної парафії в Маямі виїхав з Фльориди

У неділю 8-го червня у Форт Лаудердейл відбулося прощання з від'їжджаючим з Фльориди о. настоятелем парафії св. Миколая, до якої належить і вірні з м. Форт Лаудердейл, з о. архимандритом Святославом Маґалясом. Увечорі о. настоятель відправив молебень для зібраних парафіян, а присутні відспівали йому „Многая літа". Від імені парафіян від'їзджуючого попрощав Михайло Іванюк і подякував настоятелеві за довголітню працю для парафії та побажав доброго здоров'я й успіху на новому місці.

Під часі скромної вечері, яку приготовили парафіянки, промовляв Дмитри Чутро, один із ініціяторів заснування парафії в Маямі. Він зупинився над трудноцами організування парафії, яка тепер гарно розвивається, до чого заважив завзятою працею настоятель арх. о. Святослав, який працював тут безперервно 10 літ. За його посередництвом і за підтримкою жертвених членів парафія цього року закінчила будову, стилевої церкви й посвятила її при співучасті митрополита УПЦеркви у ЗСА Владика Іоана Теодоровича і митрополита УГПЦеркви в Канаді Владика д-ра Іларіона Огієнка. При церкві є нове приміщення для священика, велика заля з кухнею для імпрез. Існує сестрицтво, яке дбає про прикрашення церкви. Урочисті святі Служби Божі, змістовні проповіді чудовий спів церковного хору, який прекрасно оформився під керівництвом арх. о. Святослава, надавали українській парафії репрезентативного характеру.

Треба підкреслити що, крім зібраних фондів на будову церкви — була ще й допомога нашого славного забезпеченевого т-ва Український Народний Союз, що уділив цю допомогу у формі довготермінового „морґеджу". Будова самої церкви коштувала 24 тис. дол.

В кінці о. Святослав щиро подякував усім присутнім. Він зазначив, що залишає парафію на власне бажання, бо вважає необхідним замінити його тепер новою молодою силою, яка могла б повести працю краще, ніж це може зробити пенсіонер. Свою працю для Українського Народу він окреслив у формі безперервної служби в рядах Української Армії від самих її початків аж до остаточного її інтернування в таборах, а після того — довголітня праця на освітньому полі в українському шкільництві, спочатку, на Волині а опісля в Канаді як учитель, як диригент, як канцелярійний працівник КУК тощо. Ту працю закінчив переходом у духовний сан, будучи заохочений своїм духовним провідником і наставником блаженішим митрополитом Полікарпом. Підкреслює, що приїхав до Маямі в надії відпочити тут бодай три місяці часу, але застав тут при церковці кільканадцять родин вірних, яких обтяжували морґеджі за церковну посілість, і завдяки волі Божій та підтримці добрих людей, він з успіхом попрацював тут повних десять років які увінчалися сплаченням найважніших морґеджів за посілість, придбання фондів на побудову нової церкви, нової парафіяльної залі і резиденції для священика. За все це висловлює він признання і подяку тим членам церкви, які з ним кооперували і самовіддано працювали для добра і розвитку церкви. Висловив надію, що з прибуттям нового священика новопобудована церква буде замалою для всіх віруючих, які є тепер на території Маямі, Голливуду, Данії та Форт Лаудердейлу, і які доповнюються новоприбулими з інших стейтів і з Канади. Він висловив надію, що ради добра церкви і її вірних у цих околицях постануть філії церкви Св. Миколая. Зібрані парафіяни вислухали це слово свого уступаючого настоятеля і побажали йому успіху, з вірою, що з відходом на старечий спокій, який незабаром буде йому прислуговувати, прибуде назад до своєї хати, яку залишає в Маямі для себе на старі літа.

М. Іванюк

НАДХОДЯТЬ НОВІ ПРОЄКТИ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ В АРҐЕНТИНІ

Буенос Айрес. — До Комітету встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові в Буенос Айресі продовжують надходити цікаві проєкти пам'ятника від українських скульпторів з різних країн вільного світу. Дотепер ще не проголошено прізвищ авторів проєктів, але проєкти розглядає спеціяльна Мистецька Комісія, з участю голови Комітету д-ра Василя Іваницького.

„Луна 15"...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ло 11". Таким чином відпав острах, що, може, лет „Луни 15" спричинить трагічний зудар у космосі. Повідомляючи про висад на Місяці американських астронавтів, „Правда" подала на першому місці вістку про кружляння „Луни 15" довкола Місяця всього тільки за 10 миль віддалі від його поверхні. Але в понеділок 21 — за східньо-европейським часом це був уже вівторок 22 липня — ТАСС приніс вістку, що „місія Луни 15 завершена" і її праця „закінчена". Широкий комунікат ТАСС-а запевняє, що ціллю „Луни 15" було перевірити „нову навіґаційну систему". „Луна 15", мовляв, окружила Місяць 52 рази й кількакратно змінювала свій курс. Директор британської астрономічної Джорелл-обсерваторії, сер Бернард Ловелл, ще перед совєтським комунікатом ствердив, що „Луна 15" перестала надавати сиґнали. За твердженням Ловелла — „Луна 15" розбилась при висаді на Місяці, вдаривши в його поверхню зі швидкістю 300 миль на годину.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Канадійський журнал: „Коли ж буде свобода Україні?"

Саскатун, Саскачеван. — Канадійський багатокольоровий і завжди багато ілюстрований журнал „WP - Magazine", що виходить при „Вестерн Продусер" помістив у числі з 10 липня 1969 р. двосторінковий р е п ортаж „Коли ж буде свобода Україні?" Автор Фрейдіс Виленд не подає до назви Україна родівника „тге", що його з постійним азартом додає більшість американської і канадійської англомовної преси, щоб показати, що Україна — це лише частина чогось, провінція „матушкі-Расєі"... „Ніхто так не витерпів за останньої світової війни, як український народ" — пише шляхетний канадійський журналіст у вступі до статті, ілюстрованої портретом Т. Шевченка, св. Софією Київською, кольоровою репродукцією картини К. Констанді з 1888 р. — український пейзаж. До ілюстрації додані коментарі про переслідування Т. Шевченка, який є немов символом усієї української національно-визвольної боротьби, а біля репродукції св. Софії зазначено, що російський комуністичний режим перетворив ту святиню на музей. Фрейдіс Виленд оздобив свою цінну правдою статтю великою географічною мапою України та суміжних країн, при чому, назву Львова подано там в українського „Львів", хоча „Харків" ще, на жаль, залишився і московською назвою „Харков". На мапі зазначено сучасні кордони колоніяльної УССР та рисками — українське населення, що живе поза межами УССР. Наголовки статті говорять про її зміст: „Київське князівство", „Козацька держава", „Перша світова війна", „Незалежність!", „Сталінські чистки", „Запланований державою голод", „Сім мільйонів померлих", „Друга світова війна", із згадкою про боротьбу УПА в складі 220 000 вояків і старшин на два фронти, проти фашистів і комуністів, „Мільйони вбитих", „Україна сьогодні". Автор покликається на працю проф. К. Меннінґа та на книжку І. Коляски, але багато фактів наводить сам, у тому й свідчення англійського мандрівника М. Мерґріджа, який писав у „Фортнайтли Ревю" з травня 1933 р., що бачив на Україні по одній стороні виголоджених, обірваних селян, а по другій — військо і ҐПУ. Слідкуйте за передруком цієї статті в англомовному „Українському Тижневику".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВШ. Інж. С. З-нів, Рочестер: Дякуємо за листа і добре слово та щиру пораду. Скористаємо.

ВШ. Д-р Василь Бабій, Ст. Кетринс: Дякуємо за увагу. Опис події пересилаємо, згідно з Вашим бажанням, авторові оспорюваної статті.

ВШ. Проф. Д-р Т. М., тепер у Лондоні: Вістки не вспіли використати, бо раніше вона появилася в іншій газеті.

ВШ. Н. Н., Бруклин: Кожний рядок свого вірша починаєте на „Ой". Ой, як таке друкувати?...

Відбудеться лиш один, ювілейний Здвиг СУМА

Здвиги Спілки Української Молоді Америки вже ввійшли в традицію, як великі манифестаційні імпрези, які в днях американського свята „День Праці" притягають на Оселю СУМА в Еленвіл, чи на одну з Осель на Заході ЗСА, тисячні маси українського громадянства і зорганізаваної сумівської молоді.

Цього року 18-тий Всеамериканський Маніфестаційний Здвиг СУМА відбудеться тільки в одному місці, на Оселі СУМА в Еленвіл, Н. Й., для цілого терену ЗСА, в днях 30 і 31 серпня і 1-го вересня 1869.

18-тий Здвиг СУМА матиме особливо врочистий характер, бо ним сумівська молодь відзначатиме 20-ліття існування Спілки Української Молоді в ЗСА, 40-річчя постання ОУН і 10-ту річницю смерти сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери.

Беручи до уваги, що це буде Ювілейний Здвиг, головна Управа СУМА докладає всіх старань, щоби ця імпреза відбулася якнайбільше велично під кожним оглядом.

Здвиг, як і всі інші цьогорічні сумівські імпрези, проходитиме під кличем: „Здобудеш Українську Державу". Для підготовки і проведення Ювілейного Здвигу, Головна Управа СУМА покликала Команду, яку очолює колишній старшина УПА, визначний суспільно - громадський і сумівський діяч, Лев Футала.

Під час Здвигу відбудуться зорганізовані і масові вільноручні вправи, виступи сумівських хорів, оркестри, танцювальних ансамблів, спортових клюбів і т. д. У неділю 31 серпня відбудуться Богослуження і Манифестаційна частина. Гратиме велика сумівська духова оркестра з Чикаго.

Команда Ювілейного Здвигу СУМА сподіється, що українське громадянство масовою участю на Здвизі звеличає великі дати створення ОУН, 20-ти ліття СУМА, і віддасть поклін Провідникові ОУН, сл. п. Степанові Бандері.

Г. Ц.

Сержант Мирослав Прокопів у боях з комуністами у В'єтнамі

Ірвінґтон, Н. Дж. — Місцевий американських щоденник надрукував довшу вістку — підполковника Генк Берковича, в якій розповідається про героїчний вчинок молодого українця Мирослава Прокопова на полі бою. Він провадив свій відділ через джунґлі в районі Ан Гоа, аж ворог із засідки розпочав стрілянину. Сержант Мирослав Прокопів наказав своєму відділові залягти й обстрілювати район розташування ворога. Раптом біля нього впала граната, але молодий вояк не розгубився і швидко схопивши її — кинув у сторону ворога. Те ж саме повторилось і з другою гранатою,яка знову вибухнула в лігві комуністів з Північного В'єтнаму, а третьою, уже своєю власною гранатою сержант Мирослав Прокопів таки викінчив прихованих ворогів: більше звідти не було ні пострілів, ні гранат. Мирослав Прокопів, вояк американської Армії у В'єтнамі, —

Сержант Мирослав Прокопів

це студент, нар. 1947 р., син Марії й Теодосія Прокопових, які як і його сестра Оля та брати Тарас і Михайло, всі є членами 455 Відділу УНС. Сержант Мирослав Прокопів буде нагороджений за свій героїчний вчинок в бою під Ан Гоа, де він не втратив ні одного свого бійця.

З листів до Редакції

Про матуру Школи Українознавства у Нюарку, Н. Дж.

„Свобода" ч. 123 з 2 липня ц. р. помістила допис п. Петра Мельника під заголовком „Матура Школи Українознавства в Нюарку, Н. Дж."

З уваги на образливу форму допису та недійсні звітування, Т-во „Рідна Школа" Нюарку і Околиць, як опікун Школи Українознавства й ініціятор згаданої в дописі імпрези, вважає за конечне заняти становище в обороні престижу школи, її головних чинників, заслужених педагогів школи та Ініціятивного Комітету матурального свята, яких автор допису представив у неґативному світлі перед українською спільнотою.

Тому — відкидаємо як неслушний закид п. П. Мельника, мовляв, „...аранжери згаданої імпрези повинні були подбати..." про це, щоб за президіяльним столом не бракувало священика.

Стверджуємо, що Ініціятивний Комітет, який був покликаний головою Т-ва „Рідна Школа", та складався з ВШ Пань матерей абітурієнтів, крім особистих запрошень, вислав також листовно персональні запрошення місцевим Отцям, пароховi й сотрудникам Української Католицької Церкви в Нюарку. Причини неприсутности ВШ отців на цьому вечорі нам невідомі.

Стверджуємо, що коли виступи поодиноких промовців на згаданому вечорі не вдоволинили своїм змістом автора допису п. П. Мельника, то такі заслужені громадяни, як проф. д-р К. Кисілевський ,проф. Д. Горняткевич, проф. М. Лисогір, проф. д-р М. Чировський, д-р Я. Ляшевич, п-ні Л. Коленська та інші, в ніякому разі не заслуговують собі на квестіонування автором їхньої гідности і поваги чи тим більше ставлення до справ релігії і церкви.

Вважаємо о б р а з л и в и м трактування почесних гостей цитати автора про "...так званий стіл „Президії" ..." за яким до речі засіли інспектор Шкільної Ради УККА, також з дружинами визначні й заслужені педагоги Школи Українознавства Нюарку, тієї школи, яку саме ці почесні гості поставили до висоти „...найбільших і найкращих шкіл в ЗСА..." за оцінкою нібито самого автора допису.

Сподіємось, що опублікуванням цього листа принайменше частинно зможемо привернути належний респект Школі Українознавства в Нюарку та противажити неслушно заподіяну кривду Т-ву „Рідна Школа", ВШ. гостям, абітурієнтам, Ініціятивному Комітетові, що так жертвенно підготовляв цю маркантну для нюарської української громади імпрезу, цілком певно не на те, щоб виглядало так „...що прийшли, наїлись, напились, похвалились і пішли", як це автор таврує у своєму заключному параграфі.

За Управу Т-ва „Рідна Школа" Нюарку і Околиці та Ініціятивний комітет Матурального свята
Н. Ходновський
(Голова Т-ва „Р. Ш".)

В Арґентині вийшли спогади швайцарського в'язня в СССР

Буенос Айрес. — Накладом в 1 000 примірників Видавництво Юліяна Середяка видало переклад спогадів швайцарця Еміля Бруґґера, в'язня з совєтських „поправно - трудових" таборів, під наг. „Переживання швайцарця у Совєтському Союзі", 48 стор., авторизований переклад з німецької мови. К 19 48 р. швайцарський громадянин Еміль Бруґґер був підступно схоплений совєтами у Відні, після тюрми в Бадені й ін. містах та намовлянь співпрацювати з комуністами, йому присудили 25 років примусових робіт, вивезли на Сибір і там він відбув на каторзі 11-ть років та був звільнений завдяки заходам уряду Швайцарії. Книжка ілюстрована кількома фотознімками, написана розділами з підзаголовками, як:„ У в'язниці в Йонкірхен, здобуваній Гітлером", „Потяг з в'язнями їде через Карпати тільки вдень, щоб УПА не визволила в'язнів", „Зі Львова тисяча людей їде в невідоме", „Катеґорії і бриґади — система винищення" та ін. Автор спогадів захоплений героїмом і стійкістю українських жінок на совєтській каторзі, згадує також про представників різних поневолених в СССР неросійських народів, про пляни страйку в таборі тощо.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 26-го ЛИПНЯ, 1969 р.:

НЮ ЙОРК, Н.Й. — Збори Т-ва „Зоря", Відд. 69, о год. 7-ій веч. в домівці під числом 33 East, 7th St., N.Y.C. Проситься членів прибути та вирівняти чл. вкладки. — Управа Відділу.

ДІТРОЙТ, Миш. — Управа 20-го Відд. УНС повідомляє все своє членство, що в дні 22-го червня відбулися Звичайні Загальні Збори. На Зборах вибрано Управу Відділу в такому складі: голова — інж. Володимир Тустанівський, заст. голови — Ярослав Дужий, рек. секретар — Йосиф Косій, фін. секр. — Роман Куропась, касир — Микола Воскрес, члени — п. Шумило, п. Білик. Контр. Комісія: Степан Окипакевич, Степан Савчук і Павло Биц. Повідомляється все членство, що фін. секретар збиратиме членські вкладки кожньої третьої неділі в місяці, від год. 10:00 до 1:00 в залі церкви Непорочного Зачаття при вулицях Commor & McDougall. Також кожної першої п'ятниці в місяці від год. 5:00 до 7:30 в Кредитівці „Будучність" при 3011 Caniff. Крім цього вкладки можна пересилати почтою на адресу: Roman Kuropas, P.O. Box 147, Hamtramck, Mich. 48212. У випадку потреби просимо порозумiватися телефонічно: 756-1397. — Управа.

ВИ НЕДАВНО ОДРУЖИЛИСЯ. ЧИ ПОДУМАЛИ ВИ, ЩО СТАНЕТЬСЯ З ВАШОЮ ДРУЖИНОЮ, ЯКЩО ВАС НЕ СТАНЕ? НЕГАЙНО ЗАБЕЗПЕЧІТЬСЯ в УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ!

Аплікація на прийняття
— на —
КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
на СОЮЗІВЦІ
КЕРГОНКСОН, Н. Й.
від 3-27 СЕРПНЯ 1969 року

Ім'я і прізвище: ....
Адреса: ....
Вік: .... Член УНС, Відділ: ....
Знання української мови:
СЛАБО ☐ ЗАДОВІЛЬНО ☐ ДОБРЕ ☐
Залучую на рахунок оплати $..................
(Повна оплата курсів — $120.00. Половину належности треба вплатити із аплікацією).
Аплікації висилати на адресу:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION ESTATE
Kerhonkson, N.Y. 12446 Tel.: (914) 626-5641

ТАРЗАН, Ч. 6218. Пр- илет полковника Блейка.

Идучи за яскравими світляними блисками, скидуваними, щоб поширити сяйво місяця у кратері, люди й вантаж виповнюють повітря.

Тарзане, ось перший, що приземлюється!

Вітайте в країні Тарзана! Я — полковник Блейк, приношу привіт від генерала Їтса!